

publicaties van de Orde aanwijsbaar zijn, moeten Aalders hebben aangesproken. Precies dezelfde punten die hem ook in de Gemeenschapsbond hadden aangesproken.

De kleine kring aanhangers van de Orde begon met het verspreiden van een oproep om te komen tot een nieuwe Reveilbeweging, een interkerkelijke gebeds- en geloofsgemeenschap. Daarbij werd een ont koppeling van kerk en (christelijke) politiek beoogd, en ook dat zal Aalders zeker aangesproken hebben. Of hij zich gerealiseerd heeft waar hij instapte? Zijn achtergebleven broeders in de GKN in ieder geval wel, van meet af aan was deze beweging voor de GKN niet aanvaardbaar. Want onder deze dunne sluier van een als a-politiek aangediend praktisch christendom, verborg zich een politieke zaak. Er werd positie gekozen voor de NSB, die 'volkomen Gods oppeleiding erkent en daarnaar zal handelen'.⁵¹ Anderzijds was de binding aan de NSB in dit gezelschap voortdurend onderwerp van discussie, en Van Roon merkt op dat er juist in de beginjaren een groot verloop van functionarissen was, omdat de politieke doelstelling niet helder was. Men kwam daar pas langzamerhand achter.⁵² Het is daarom onjuist te stellen dat Aalders na zijn Oxford-periode in NSB-richting afboog, zoals De Loor beweert, of hem te typeren als een NSB-predikant, zoals H. Dam doet.⁵³ Het is integendeel zo dat Aalders de Orde volgens een officiële rondzendbrief verlaten heeft vanwege de strakke binding aan de NSB. Dam noemt het jaar 1936 als jaar van de breuk.⁵⁴ Een breekpunt zou wel eens gevonden kunnen worden in een brief van 21 maart 1936 aan G.A. Wumkes, die wel wat voor de Orde voelde. Aalders was op dat moment nog lid van de orde.⁵⁵ Hij schreef aan Wumkes:

Maar dat uit ons geloof licht voor de orde en de gang van het natuurlijk leven voortvloeit, beaam ik met u. Scheppingsorde ziet een christen echter steeds in geloofslicht. Schepping kent hij door den Schepper, die zich ons openbaart in Chr. J., Zijn zoon. Natuurlijke kennis ken en erken ik niet. Kent u Theologische Existenz n 6 van Ernst Wolf? Martin Luther, das Evangelium und die Religion? Kan ik zeer aanbevelen.

Het klinkt allemaal nogal barthiaans. Lag hier uiteindelijk een breekpunt met de Orde? Heeft Barth hem de ogen geopend, zoals deze hem eerder de ogen opende voor de zwakke kanten van de Oxford Groep? Het lijkt er wel op. In een latere publicatie van de Orde wordt een dringende oproep gedaan Gods openbaring in de geschiedenis te erkennen.⁵⁶ De vrome Orde ging Aalders daarmee een evangelische stap te ver. Zijn verblijf in deze kring moet dan ook geïnterpreteerd worden binnen het kader van zijn zoektocht

Dam, *De NSB en de kerken. De opstelling van de Nationaal Socialistische Beweging in Nederland ten opzichte van het christendom en met name de Gereformeerde Kerken 1931-1940* (Kampen 1986) 109-113.

⁴⁹ G.J.K. van Lynden van Horstwaerde was penningmeester van de Centrale Bond voor Inwendige Zending en van de Christelijke Philantropische inrichtingen, lid van het bestuur van het Diaconessenhuis in Hilversum en voorzitter en beheerder van de 'Hemmen-sche Fondsen'. Zie Harmjan Dam, *De NSB en de kerken*, 109.

⁵⁰ Van Roon, *Protestants Nederland en Duitsland 1933-1941* (Utrecht-Antwerpen 1973) 126, verwijst in noot 398 naar *Mededelingen* no 2 (juli 1934, blz 12). Ik heb dit nummer niet kunnen achterhalen. In de correspondentie met Van Lynden trof ik geen brieven van of aan Aalders aan. NIOD, NSB 194e,f, g, Doc I, 1086, Doc II, 602 A.

⁵¹ Van Roon, *Protestants Nederland*, 125-126.

⁵² Van Roon, *Protestants Nederland*, 126.

⁵³ De Loor, *Nieuw Nederland*, 190; Dam, *De NSB*, 175, noot 45.

⁵⁴ De officiële rondzendbrief bevindt zich in het NIOD te Amsterdam, NSB 194 f. De brief is niet gedateerd. In geen enkel stuk van de Orde na 1936 trof ik Aalders'